

ознайомити закордонних слухачів із українським музичним мистецтвом, продемонструвати його професіоналізм і високий рівень, здобути прихильників України та її культури у всьому світі.

Ю. В. Воскобойнікова

ПРОВАЛИ ТА НАДБАННЯ ОНЛАЙН-ВИКЛАДАННЯ ХОРОВИХ ДИСЦИПЛІН

Yu. V. Voskoboynikova

ONLINE TEACHING OF CHORAL SUBJECTS: FAILURES AND ACHIEVEMENTS

Пандемія COVID-19 зумовила наймасштабніший перегляд методів та інструментів викладання диригентсько-хорових дисциплін. В умовах карантину музичне суспільство вперше опинилося перед необхідністю сформувати систему дистанційного навчання практичним навичкам, які раніше відпрацьовувалися лише в особистому контакті: сольний та хоровий спів, засвоєння мануальної техніки, управлінські навички та багато інших аспектів диригентської освіти потрапили в абсолютно несприятливу ситуацію.

Загалом спеціальні диригентсько-хорові дисципліни можна згуртувати у декілька груп за характером матеріалу. Перша група – дисципліни з переважно теоретичним матеріалом: «Історія хорового мистецтва», «Хорознавство», «Методика роботи з хором», лекційна частина курсу «Хорове аранжування». Друга група – практичні дисципліни виконавчо-управлінського спрямування: «Основи вокалу», «Постановка голосу», «Хорове сольфеджіо», «Хоровий клас та диригентсько-хорова практика», «Диригування».

Онлайн-навчання з першої групи дисциплін може бути досить якісно забезпечене за допомогою таких інструментів, як Google Classroom, ZOOM, Youtube, Hangouts, Kahoot, Skype, а також основних месенджерів Viber, Telegram, WhatsApp, соціальних мереж Facebook та Instagram.

Робота в Google Classroom без великих втрат часу дозволяє структуровано працювати з організацією навчальної діяльності, розміщенням відео- та аудіолекцій, формуванням та перевіркою письмових завдань та ін.

Конференції ZOOM дуже добре зарекомендували себе для проведення онлайн-лекцій у живому режимі, організації дискусій, іспитів. Дуже важливою функцією є можливість демонстрації екрану, що дозволяє якісно працювати з текстом партитури, наприклад, в курсі «Хорове аранжування». Ресурс також дозволяє легко зробити відеозапис лекції або демонстрації зі звуковими поясненнями чи просто аудіозапис. Він може бути долученим до спеціального плейлиста в Youtube та бути наданим студентам, які з певних причин не змогли бути присутніми. Якщо йдеться про перевірку завдань в асинхронному режимі, дуже зручним є додаток Kami. Він дозволяє робити позначки в партитурі, додавати виправлення, залишати коментарі.

В умовах карантину розробники певних додатків також були змушені вносити важливі зміни. Наприклад, ігровий ресурс Kahoot, який в Європі вже давно використовується для проведення масових опитувань в умовах великих груп, змінив характер зв'язку учасників вікторини. Якщо раніше студенти бачили питання на екрані в аудиторії та вводили коди відповідей на своїх смартфонах, то в умовах тотального онлайну розробники ввели нову функцію «челендж» для проведення опитувань, вікторин та іспитів у повністю

незалежному дистанційному режимі. Ресурс дозволяє формувати питання (завдання), до яких встановлюється термін виконання і режим відповіді – тест (вибір правильної відповіді з 2–4), True or False («правда – неправда») тощо. До питань можуть бути додані аудіо- та відеофрагменти, отже, при лімітованих налаштуваннях часу відповіді, челендж дозволяє проводити навіть музичні вікторини.

Для роботи по сольфеджіо існує дуже вдалий ресурс www.musictheory.net (або додаток «Tenuto»). Розділ «Exercises» містить тренажер слухового аналізу, який дозволяє відпрацьовувати навички як зі смартфона, так і з персонального комп'ютера або ноутбука. Окрім різних налаштувань (зміна ладу, опорного звуку, обмеження тональностей певною кількістю знаків та ін.), програма фіксує кількісний результат (відсоток правильних відповідей) і загальну кількість відповідей. Цікаво, що ігрова основа тренажеру дуже подобається студентам, які проходять по 300–400 упізнавань ступенів ладу або інтервалів за один раз.

Проте проблеми онлайн-викладання другої, практичної, групи дисциплін виглядають складними, а їх вирішення – безперспективним. Засвоєння багатьох навичок майбутнього керівника хору техніки диригування передбачає різноманітні засоби роботи: ілюстративний показ викладача, взаємодія з концертмейстером, фізичні вправи на відпрацювання мануальних рухів, які потребують не лише якісного візуального контролю, але й певної фізичної участі викладача, адже мистецтво диригування – це мистецтво осмисленого руху, тактильного відчуття та ін. Іноді теоретичних пояснень недостатньо, особливо на стартових рівнях вивчення диригентської техніки, викладач має бути присутнім фізично.

Ще одна проблема – це відпрацювання управлінських навичок. Багато хто використовує диригування під запис, але ж у цьому випадку студент лише відтворює чуже виконання. Те саме відбувається в процесі віддаленої роботи з концертмейстером. Відсутність можливості чітко синхронізуватися зводить нанівець можливість хоч якось управляти виконанням. Отже, відпрацювання відчуття фактури, моделювання звучання, фактичне вивчення матеріалу відбувається за допомогою запису або роботи з концертмейстером, а управлінські, інтерпретаторські навички, скоріш, відпрацьовуються під час власного співу, який вже точно має бути синхронним з диригуванням.

Попри всі складності в дистанційному режимі є й позитивні для диригентів моменти: практика використання відеозапису власного диригування довела, що самоконтроль за допомогою дзеркала є малоефективним у порівнянні з відео. Необхідність надсилати відеозаписи зумовила підвищення візуального самоконтролю студентів. А загалом постійна фіксація всіх етапів роботи за допомогою відео- та аудіозаписів, письмових робіт, сприяла активізації когнітивних здібностей студентів, відповідальності та певної змагальності в рамках групи. І найбільшим позитивним фактором дистанційного навчання можна вважати те, що у випадку хвороби або інших обставин, які, зазвичай, призводять до пропусків занять, онлайн-інструменти здатні повністю компенсувати цю ситуацію.

Таким чином, низку методів, відпрацьованих в умовах дистанційного навчання, необхідно долучити до повсякденного використання у системі вищої освіти.